

Správa o schválení Operačného programu Ľudské zdroje a prioritách v oblasti rodovej rovnosti

Partnerská dohoda určuje stratégiu, priority a podmienky SR na využívanie fondov EÚ tak, aby sa dosiahli priority stratégie Európa 2020. Ide teda o základný národný dokument, ktorý zastrešuje všetky operačné programy SR pre nové programové obdobie. Neformálne vyjednávania k príprave **Partnerskej dohody a operačným programom Slovenskej republiky na roky 2014-2020** sa začali 25. januára 2013 stretnutím so zástupcami Európskej komisie. Následne sa uskutočnili aj ďalšie neformálne kolá rokovanií, o ktorých bližšie informácie je možné získať na stránkach **Úradu vlády ako Centrálného koordinačného orgánu** pre fondy EÚ v podmienkach SR.

Návrh Partnerskej dohody SR na roky 2014-2020 bol po rozsiahlych diskusiách schválený **uznesením vlády SR č.65 zo dňa 12. februára 2014**. Následne bol predložený na oficiálne negociácie s Európskou komisiou.

Operačný program Ľudské zdroje

Európska komisia svojím vykonávacím **rozhodnutím č. CCI 2014SK05M00P001 z 9. decembra 2014**, ktorým sa schvaľujú určité prvky operačného programu "Ľudské zdroje" na podporu z Európskeho fondu regionálneho rozvoja, Európskeho sociálneho fondu a osobitných rozpočtových prostriedkov pridelených na iniciatívu na podporu zamestnanosti mladých ľudí v rámci cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti na Slovensku, prijala a **schválila Operačný program Ľudské zdroje** (ďalej len "OP LZ") pre nové programové obdobie 2014-2020.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR v novom programovom období plní úlohu **riadiaceho orgánu pre OP LZ**. Táto úloha vyplýva z uznesenia vlády SR č.139/2013 k návrhu štruktúry operačných programov financovaných z Európskych štrukturálnych a investičných fondov na programové obdobie 2014-2020 (schváleného Radou vlády SR pre prípravu Partnerskej dohody 2014-2020 dňa 11.marca 2013 a následne vládou SR dňa 20.marca 2013).

Horizontálny princíp Rovnosť medzi mužmi a ženami

Rovnosť žien a mužov resp. rodová rovnosť predstavuje spravodlivé zaobchádzanie so ženami a mužmi, čo môže znamenať rovnaké zaobchádzanie, ako aj zaobchádzanie, ktoré je rozdielne, ale je ekvivalentné z hľadiska práv, výhod, povinností a možností. Znamená tiež rovnakú viditeľnosť, rovnaké postavenie a rovnakú účasť oboch pohlaví vo všetkých sférach verejného a súkromného života s cieľom plnohodnotného spoločenského uplatnenia žien a mužov.

Rovnosť žien a mužov je jedným zo základných hodnôt Európskej únie a je zakotvená v Lisabonskej zmluve. Stratégiou EÚ na jej presadzovanie je tzv. gender mainstreaming – uplatňovanie rodového hľadiska. Podpora rovnosti mužov a žien v štrukturálnych

fondochem má byť v zmysle všeobecného nariadenia uplatňovaná v priebehu prípravy a vykonávania programov. Pre ESF je v zmysle návrhu nariadenia potrebné „zohľadniť rodové hľadisko vo všetkých dimenziách daných programov a zároveň zabezpečiť, aby sa prijímali špecifické opatrenia, ktorými sa podporí rodová rovnosť.“ Špecifické ciele rodovej rovnosti pre ESF na úrovni EÚ sú stanovené nasledovne:

- zvýšiť trvalo udržateľnú účasť a postup žien v zamestnaní
- znižovať segregáciu na základe pohlavia na pracovnom trhu
- bojovať proti rodovým stereotypom vo vzdelávaní a odbornej príprave
- podporovať zosúladenie pracovného a súkromného života pre mužov i ženy

Cieľom horizontálneho princípu rodová rovnosť (HP RR) pre programy ESF v SR je **Zabezpečiť rovnosť mužov a žien na trhu práce a v príprave naň** a pre programy EFRR **Zníženie horizontálnej a vertikálnej rodovej segregácie v odvetviach**. Cieľovou skupinou sú najmä ženy, ktoré sú na základe svojho pohlavia/rodu a z nich vyplývajúcich často stereotypných očakávaní a povinností znevýhodnené v prístupe k trhu práce a uplatneniu sa na ňom. Ďalšou skupinou sú ženy, ohrozené domácim násilím, ako aj ženy s kumuláciou znevýhodnení. Tieto predstavujú cieľovú skupinu pre projekty zamerané na sociálne začlenenie. Osobitnou kategóriou sú ženy z MRK, ktoré sú spravidla viacnásobne znevýhodnené a musí im byť venovaná špecifická pozornosť vo všetkých relevantných špecifických prioritách. Muži predstavujú rovnako cieľovú skupinu pre niektoré z opatrení, najmä pri mužoch s rodinnými povinnosťami ale aj podpora pre ich vyššie zapájanie sa do tejto starostlivosti.

V rámci OP LZ sú navrhované špecifické opatrenia pre podporu znevýhodnených skupín najmä v rámci nasledovných priorít:

1. Investičná priorita 2.3 *Rovnosť medzi mužmi a ženami vo všetkých oblastiach vrátane v oblasti prístupu k zamestnaniu, kariérenému postupu, zosúladenia pracovného a súkromného života a presadzovania rovnakej odmeny za rovnakú prácu* je celá venovaná špecifickým opatreniam pre odstraňovanie rodových nerovností na trhu práce a v príprave naň so špecifickým zameraním na podporu služieb a opatrení pre zosúladenie rodinného a pracovného života, ktoré predstavujú pre ženy/matky spravidla najväčšiu bariéru pre ich plné uplatnenie sa na trhu práce
2. Investičná priorita 3.1 **Aktívne začlenenie, a to aj s cieľom podporovať rovnaké príležitosti a aktívnu účasť a zlepšenie zamestnatel'nosti** najmä ako Špecifický cieľ 2.1.1 Zvýšiť aktivitu ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením za účelom ich začlenenia a Špecifický cieľ 2.1.3 Prevencia a eliminácia diskriminácie. V rámci týchto ale i ostatných špecifických cieľov bude podporovaná sociálna inklúzia žien ale i mužov zo znevýhodnených skupín
3. V rámci prioritnej osi 5. a 6. Integrácia marginalizovaných rómskych komunít bude potrebné venovať pozornosť špecifickej situácii rómskych žien s kumuláciou znevýhodnení

Projekty spolufinancované zo štrukturálnych fondov musia dodržiavať zásadu nediskriminácie a projekty financované z ESF musia vykazovať zásadne pozitívny vplyv na rovnosť príležitostí a rovnosť mužov a žien. Projekty teda nesmú diskriminovať¹

¹ Povinnosť dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania vyplýva aj zo zákona 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ďalej len „antidiskriminačný zákon“

a vykazovať negatívny prínos k rovnosti príležitostí a rodovej rovnosti neutrálny vplyv môže byť odôvodnený len vo výnimočných prípadoch. Požiadavka na uplatňovanie oboch princípov bude v OP LZ zavedená ako **diskvalifikačné kritérium** a zdôraznená vo všetkých výzvach, teda **žadateľ o NFP musí prehlásiť, že v projekte bude dodržiavať zákaz diskriminácie a podporovať rovnosť mužov a žien**. Hodnotiace kritériá pre výber projektov budú zahŕňať časti týkajúce sa nediskriminácie, prístupnosti pre ľudí so zdravotným postihnutím a rodovej rovnosti.

Pri predchádzaní diskriminácie sa bude v rámci OP LZ používať **duálny prístup**

- **prierezové uplatňovanie rovnosti príležitostí a rodovej rovnosti** vo všetkých programoch a projektoch, ktoré musia zabezpečiť dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania a zákazu diskriminácie
- špecifická podpora rovnosti príležitostí a/alebo rodovej rovnosti, teda prijímanie špecifických opatrení a aktivít (v zmysle antidiskriminačného zákona sú to tzv. **dočasné vyrovnávacie opatrenia**), cielených na podporu a vyrovnávanie šancí znevýhodnených skupín. Takáto podpora bude integrovaná do programov a projektov, pričom budú existovať špecificky stanovené opatrenia a aktivity na podporu cieľových skupín a vyhlasovanie takýchto výziev.

Základnou povinnosťou predkladateľov projektov je zabezpečiť, aby projekt vo všetkých jeho fázach naplňoval zákonnú požiadavku o zákaze diskriminácie. Počas implementácie projektu musí jeho manažment zabezpečiť prevenciu a potlačanie diskriminačných prístupov a zabezpečiť prístupnosť služieb a informácií určených pre verejnosť berúc do úvahy špecifické potreby osôb so zdravotným postihnutím. Projekt má v takomto prípade **neutrálny dopad na rovnosť príležitostí a rodovú rovnosť**. V prípade **pozitívneho príspevku rovnosti príležitostí a/alebo rodovej rovnosti** musí predkladateľ naplánovať a implementovať vyrovnávacie opatrenia, ktoré zabezpečia odstránenie diskriminačných bariér pre dotknuté cieľové skupiny a vytvoria špecifické podmienky pre ich účasť v projekte.

Z hľadiska prínosu k rovnosti príležitostí bude v rámci OP LZ možné rozdeliť projekty do troch kategórií:

- **Projekty priamo zamerané na zlepšovanie rovnosti príležitostí a/alebo rodovej rovnosti**, teda projekty s vysokou prioritou najmä v rámci vyššie menovaných špecifických cieľov. Cieľovou skupinou takýchto projektov sú znevýhodnené skupiny a ich cieľom je odstránenie bariér znevýhodnených skupín napr. k pracovným miestam a kariérenému postupu, k vzdelaniu, zdravotnej starostlivosti atď.
- **Projekty z OP s vysokou relevanciou k rovnosti príležitostí a/alebo rodovej rovnosti**. Sú to projekty, zamerané všeobecne na obyvateľstvo, pričom zákonite zahŕňajú v cieľovej skupine aj znevýhodnené skupiny, ktoré v aktivitách zahŕňajú aj opatrenia k podpore rovnosti príležitostí a rodovej rovnosti.
- **Projekty s nízkou relevanciou k rovnosti príležitostí a/alebo rodovej rovnosti**. Ich aktivity nemajú priamy vplyv na RP alebo ich vplyv je iba veľmi obmedzený. V OP LZ budú takéto projekty skôr výnimkou.

ŽoNFP pri projektoch zameraných na RP a RR alebo pri projektoch s vysokou prioritou musia reflektovať HP RP a HP RR pri výbere merateľných ukazovateľov a popisom konkrétnych aktivít a opatrení, naplánovaných v rámci projektu. V monitorovacích správach je potrebné zaviesť povinnosť uvádzať konkrétne aktivity zamerané na príspevok k cieľom HP RP a HP RR.

Pri monitorovaní na úrovni OP bude sledovaný príspevok programov a projektov k dodržiavaniu HP RP a HP RR. Kvantitatívnym monitorovaním na základe špecifických merateľných ukazovateľov delených podľa pohlavia a iných znevýhodnených skupín (najmä vek, zdravotné postihnutie a etnicita), ako aj kvalitatívnym hodnotením aktivít a procesov na základe zvolenej vzorky projektov. Ukážkové projekty budú vyhodnotené ako dobrá prax a uvádzané vo výročnej správe OP.

Metodické vedenie a monitorovanie na národnej úrovni bude zabezpečovať **Odbor rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí (ORRRP)** Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR. V súlade s prístupom viacúrovňového riadenia budú relevantní partneri z občianskej spoločnosti, zastupujúci záujmy znevýhodnených skupín a presadzujúcich rodovú rovnosť zapojení v rámci pracovnej skupiny do monitorovania a hodnotenia uplatňovanie HP RP a HP RR na úrovni programov.

Schválené znenie OP Ľudské zdroje je k dispozícii tu:

http://www.esf.gov.sk/documents/2015/OPLZ_FINAL.pdf